

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ ЗА УМЕТНОСТ И ДИЗАЈН
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА Докторски уметнички пројекат

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађени
Докторски уметнички пројекат
_____ под називом:

Лепота у антиестетици

кандидата: мр. Душанка Комненић, ванредни професор подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Душанка Комненић

Цвијићева 84, 11000 Београд
063-615556
011-3290-869
dusanka9@yahoo.com
dusankakomnenic.net

БИОГРАФИЈА

Душанка Комненић је рођена у Требињу 1976. године. Дипломирала је фотографију на Примењеној академији у Београду. Уписује магистарске студије на матичној академији и на основу истраживања реализованог у периоду од 2001-2002. добија понуду да под престижном стипендијом “UWM Peck School of the Arts Fellowship“ последипломске студије настави на “Peck School of the Arts, Wisconsin - Milwaukee“, САД. Маја 2002. године одлази у САД где почиње магистарске студије у области цртања и сликарства.

За одбрану докторског рада Комненић ради серију слика под називом „Ciklus: SKINuto – Shedding Cycle“. Циклусом слика којим је заокружила свој докторски рад Душанка показује анатомију саме слике, а не анатомију елемената у оквиру исте. Тада, императив стваралаштва постаје процес, а завршен, галеријски обликован, рад постаје

инфериоран.

Визуелни речник Душанке Комненић најпре може да се дефинише простором који припада сензибилитету сликарства. Процес, а не финале је фокус Душанкиног израза, па ефемерни, *site specific* пројекти представљају приступ коме најчешће гравитира.

Од 2002. Душанка се бави педагошким радом почевши са предметом Дводимензионални концепти, на UWM (САД), потом Опсервационим цртањем на MIAD (САД). Од 2006. предаје фотографију и визуелне комуникације на Факултету за уметност и дизајн Мегатренд универзитета.

Образовање

- 2005. Peck School of the Arts, University of Wisconsin-Milwaukee
Masters of Fine Arts (терминална диплома у области уметности у САД)
- 2004. Peck School of the Arts, University of Wisconsin-Milwaukee
Masters of Arts
Магистар уметности у области ликовних уметности (Диплома нострификована од стране Универзитета уметности у Београду, 2006.)
- 2001. Академија Примењених Уметности, Београд, Југославија
Дипломирани графичар - фотограф

Самосталне изложбе

- 2/2015. Галерија 73, Београд, Србија
- 12/2012. РУУБ, Београд, Србија
- 1/ 2011. Амбасада Србије, Washington DC
- 5/ 2009. Музеј Херцеговине, Требиње
- 6/2008. Галерија 73, Београд
- 4/2008. Галерија Сингидунум, Београд
- 11/2007. БашКућа, Суботица
- 04/2006. White Box Gallery, New York
- 2005. Mayhem Gallery, Wisconsin, Milwaukee
- 2005. MFA Show, INOVA Gallery, Wisconsin, Milwaukee
- 2004. MA Show, INOVA Gallery, Wisconsin, Milwaukee
- 2003. Gallery #3, Wisconsin, Milwaukee
- 2002. Галерија 19 степеника, Дом Омладине, Београд, Југославија

Групне изложбе (селекција)

- 2014. SerbiArte, Vorarlberg, Austria
- 2010. Миксер фестивал, Кварт (Укључујем)
- 2008. Бански двори, Бања Лука
- 2008. СКЦ, Велика галерија
- 2008. Цвијета Зузорић, Нови чланови УЛУС-а
- 2007. Народни музеј, Шабац, Србија
- 2007. Пролећни салон, Цвијета Зузорић, Београд
- 2006. Културни центар Јаловик, Србија
- 2002. Kohler Art Center, Kohler, Wisconsin
- 2001. Музеј Примењене Уметности, Београд, Југославија
- 2001. Studio Arts Center International (SACI), Firenca, Italija
- 2001. Галерија Факултета ликовних уметности, Београд, Југославија
- 2000. УЛУС Галерија, Београд, Југославија
- 2000. Културни центар Бар, Југославија
- 2000. Национално Позориште Ужице, Југославија
- 2000. Атеље 212, Београд, Југославија
- 1999. Peace Action Coalition Center, Milwaukee, Wisconsin
- 1999. Галерија 12+, Београд, Југославија
- 1999. Мајски Салон, Београд, Југославија
- 1999. Културни Центар Београда, Југославија
- 1999. Амерички Културни Центар, Београд, Југославија

Академско и професионално искуство

- 2006- **Ванредни професор дигиталних медија**, Факултет за уметност и дизајн, Мегатренд универзитет, Београд,
На катедри за графички дизајн предајем:
  - Визуелне комуникације
  - Фотографија
- 2005 - 2006
Adjunct Professor na predmetu Crtanje, Milwaukee Institute of Art and Design, Milwaukee, Wisconsin,
- 2004 – 2005
Adjunct Professor na predmetu Dvodimenzionalni koncepti (2D Concepts), Peck School of the Arts, University of Wisconsin-Milwaukee
- 2002 - 2004
Asistent na predmetima: Istorija umetnosti (Art Survey), i **Istorija dizajna** (Design Survey), Peck School of the Arts, University of Wisconsin-Milwaukee

2004 - 2006

Графички дизајнер и фотограф, World Affairs Councils of America, Washington DC

- Асистент у организацији годишње конференције која, између осталих високо-профилних говорника, представља Председника Џорџа Буша и Секретара државе Колин Пауела
- PowerPoint презентација за говорнике конференције
- Дизајн логотипа конференције, дизајн и прелом магазина, брошура, банера, плаката и осталог штампаног и видео материјала

2001- 2002

Професор Обликовања амбалаже, Средња Дизајнерска Школа, Београд, Југославија

1999 - 2002

Графички дизајнер, 12 + Дизајн, Београд, Југославија

Уметничке резиденције – колоније

2008. **Арт колонија Мрчевци**, Босна

2006. **Јаловичка ликовна колонија**, Јаловик, Србија

2006. **AsylumNYC**, White Box Gallery, New York

2000. **Lajka Academy**, Фотографска резиденција, Атина, Грчка

Стипендије и чланства

2008. **УЛУС**

2006. Franklin Furnace Sponsorship

2005. Joan Mitchell Scholarship Finalist

2005. Chancellor's List Award Finalist

2002-2005. UWM Peck School of the Arts Fellowship,

2003. World Affairs Councils of America, Washington DC, члан

2003. Institute of World Affairs, Milwaukee, Wisconsin, члан

1999 – 2000. Мадлена Јанковић Фондација, Зептер Стипендија, Београд

1997 – 2001. Стипендија Академије Примењених Уметности, Београд, Југославија

Публикације и медијска документација

Студио Б, емисија Од петка до петка са Ивон, емитовано 5. 3. 2015.

ТВ Метрополис, емисија Гаудеамус, Изложба Душанке Комненић, емитовано 19. 12. 2012.

CNN. YOUR WORLD TODAY 'Day Without Immigrants' Being Held Today. Emitovano 1/05, 2006

WNYC New York Public Radio, The Brian Lehrer Show, A Day Without Immigrants, **Dusanka Komnenic, Asylum NYC winner**

Art In America. Artists compete for U.S. Asylum by Leigh Anne Miller. 6/7/06.

NIN. Kreativni azil. Broj 2897. 6/7/2006

The New York Times. DIRECTIONS; First Prize: A Chance to Stay. By Gergana Koleva (NYT); Arts and Leisure Desk. p.4. April 23, 2006, Sunday

The New York Times. Arts Briefly. Assorted Kudos. April 29, 2006

The New York Times. Best of Portfolio. First Prize: A Chance to Stay by Gergana Koleva

Artforum. "AsylumNYC" Winner Announced; AAM Adds to Honor Roll: ARTISTS IN THE SPOTLIGHT

Journal Sentinel. Local artist wins 'asylum,' of sorts, by Mary Louise Schumacher, May 1, 2006

Associated Press "Serbian artist Dusanka Komnenic", by Kathy Willens, 29 April 2006

The Mainichi Newspapers, Tokyo, JAPAN. Daily News. Foreign artists confined in New York art contest to win own show and visa help. April 29, 2006

Shepherd Express. [VISUALART] Master Pieces by Ashley Tibbits

24 Horas Libre Peru - Portal de Noticias del Peru y el Mundo – Peru. Artistas 'detenidos' en una galería de Nueva York compiten por un visado. 27 de abril del 2006

El Universal. Cultura. Gana un mexicano asilo artístico en EU. By Wilbert Torre. 30 de abril de 2006 Agencia Nacionala de Presa ROMPRES. Titlu : [US ARTIST IMMIGRATION CONTEST](#)

Bazar. "Umetnost i diplomatija". No. 976. Beograd, Jugoslavija: Politika, p. 34-35. 10/2002

Afterimage. "Media in the Balkans". The Journal of Media Arts and Cultural Criticism. Ed. Nathan Lyons, Vol. 28, No. 4. Rochester, New York: Visual Studies Workshop. 1/2001

Photo Net. "Belgrade and Barcelona". No. 29, Athens, Greece, p.54., 2000

Left Curve Magazine. "The Art War Project International, Exhibit of posters created during the Kosovo War by the ART RAT (ART WAR) group from Belgrade".. Ed. Csaba Polony. No. 24. Oakland, CA: Left Curve Publications, p. 23-28., 1999

2. Предмет и циљ докторске дисертације

(Показати да је реч о оригиналној идеји, значајној за развој научне или уметничке области)

Предмет истраживања је креативни рад са фокусом на ружно у лепом, лепо у ружном; другим речима, поента рада је истраживање лепог и ружног, естетског и антиестетског уметничким средствима. Кандидат настоји да креативним радом у савременом контексту визуелизује тему Лепоте у антиестетици.

Хал Фостер (Hal Foster [The Anti-Aesthetic - Essays on Postmodern Culture](#)) је дефинисао савремену естетику као анти – естетику и ово је основно полазиште кандидатовог реферата. Постмодернизам разумемо као термин, док га је као праксу тешко или немогуће дефинисати. За разлику од модернизма, постмодернизам не може да се класификује, да се одређује, нити да се јасно дефинише. Начела Постмодернизма се ослањају на неизвесност, несигурност, сумњу и прихватају неодређеност.

-Критика, ни осуда нису полазиште естетике данас.

-Обзиром да је све прихваћено, без критичког приступа и без хијерархије, значи да све може да задовољи естетски критеријум, или из друге перспективе, ништа не може да га задовољи.

Ово су основне полазне тачке (наведене су у Хал Фостеровом есеју ([Hal Foster The Anti-Aesthetic - Essays on Postmodern Culture](#))) којима кандидат поставља темеље сопственог креативног рада. Ослањајући се на Фостерову анализу чини се да је естетика данас врло мало, ако имало значајна. Ова чињеница представља изазов за кандидата, где она настоји да објасни /разграничи лепоту и естетику и утврди да ли су лепота и естетика у симбиози данас.

2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објасниши да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Основна хипотезе: Антиестетика је естетика постмодерне.

Ако прихватимо да се данашње стваралаштво дефинише као постмодерно, тада морамо да ревидирамо естетику модернизма. Схватање Постмодернизма није анти модерно, оно нема негативне аспирације према модернизму. Ипак, термин Постмодернизма захтева да се измени и схватање естетике модернизма.

На пример: Анти естетика не жели да негира приказивачку уметност. Модернизам се бавио утопијским маштањем о простору изван приказивања (representational art). Критичари данас се слажу у једном – нисмо никад изван репрезентације, приказивања. Не можемо да разумемо ништа што раније није виђено или доживљено, не можемо чак ни да замислимо, те тако, нисмо никад изван простора имитације, ре-презентације.

Модернизам је покрет који се побунио против буржоаског друштва, да би и сам постао „официјелна култура“ и општи речник. Те тако, Модернизам више није „модеран“, већ класичан, што је доминантан параметар против чега се модернизам бори. Реч модеран, у свом латинском корену представља линију која је повучна између прошлости и садашњости. Нешто је модерно само (до) кад је ново, после постаје класично. Самим тим, ако модернизам треба да се сачува, истовремено мора да се превазиђе. Ово је циљ који је постављен да би термин Постмодернизам имао оправдање.

4. Кратак опис садржаја

Ајсџиракџи

Прво питање је зашто бављење лепотом. Истраживање на тему лепоте је задатак који интригира кандидата. Да ли се бави уметношћу у потрази за лепотом, или је бављење уметношћу лепота сама по себи. Има много питања и недоумица на ову тему, но настоји да одговори на сопствена питања и делимично да дефиницију Лепог.

Лейоџа и есџејџика

Естетске вредности модернизма су биле базиране на веровању да постоји свет иза (изван) приказивања (ре-презентације) и да поред тога што живимо у свету ре-презентације, можемо да замислимо и прикажемо нешто што је „са друге стране огледала”. Данас је овај став потпуно превазиђен; присутан је став да не можемо ни да замислимо ништа што већ нисмо видели или перципирали другим чулима.

Анџиесџејџика

Са модернистичке тачке гледишта, овај термин је прихваћен као Анти (модернистичка) естетика и такав термин је генерално прихваћен.

Кич

Постмодернизам тврди да је најгора ствар производити кич без намере; много је боље правити га намерно, јер тада то није кич, већ софистицирана пародија. Проактивни кич ставља знаке навода око стварног кича и на тај начин чува своје уметничке квалификације. Једина дилема постмодерне је кич или „кич”.

Ружноћа

Битно је да се осврнемо на моменат када је „ружно“ победило. Кроз историју су се прожимали концепти ружног и лепог, односно доброг и лошег, аполоновског и дионизијевског, уздржаног и хедонистичког. Увек је постојала привалчност према ружном, јер ружно изненађује. Оно шокира, све док не постане лепо када га канонизујемо, прихватамо и потом тражимо ново ружно.

Глобализам

Глобализам, као феномен је немогуће игнорисати. Уметник, вољно или не, свесно или не, укључује питања глобализма кроз уметност коју ствара.

Еволуција сојсџивеној рага

Уметничка пракса је очигледно дубоко укоренења у Модернизму, паралелно тражећи

одговоре који се тичу естетике Постмодерне. Да ли то постоји и како се разликује од естетике Модернизма?

Токсична лејџа плаве

Везано за гаму, гравитирање ка хладним бојама. Сlike су скоро монохроматске, ипак јасно се виде валери и нијансе других боја у тонирању плаве и зелене. Црвена се појави више као детаљ или остатак неких старијих слојева слике.

Серија слика Prima Materia

Важан аспект стваралаштва данас је уствари улога уметника, а не искључиво уметничко дело, као финале. Док је радила на овој серији слика, улога кандидата је била више улога алхемичара, него дизајнера; алхемичара који настоји да направи човека од блата и претвори угаљ у дијамант.

Фијурација

Сlike су резултат интензивног академског фигуративног тренинга. Дуго није ни постављано питање важности фигуре у раду, било је само „очигледно” да ће се фигура појавити, јер без фигуре рад не може да буде завршен. Ово сазнање комбиновано са животом у Америци (они славе апстрактно сликарство) је довело до начина рада који се представља.

Инспирација – мотивација (Америка – апстрактни експресионизам)

Апстрактни експресионизам је имао снажан утицај на кандидата, најпре због неукроћеног потеза и непосредне енергије која је присутна у радовима уметника овог покрета. Поред снажног и дивљег приступа сликарству, на сликама је присутан и медитативни квалитет, који захтева гледање и уживање у посматрању. Процес рада и финале су на комплементарним странама спектра. Дивљи приступ и прилично агресивни процес рада доносе такве медитативне објекте, који комуницирају грандиозност уметничке праксе. Романтични, модернистички поглед на уметност је имао снажан утицај.

Слика – Тело (из серије слика Shedding Cycle)

Дијалог између видљивог и невидљивог је врло важан аспект кандидатовог стваралаштва. Видљиво је представљено искључиво кроз последњи нанос боје, док су сви унутрашњи слојеви затрпани слојевима боје и сугеришу невидљиво или скривено.

Слика – доживљај (из серије слика Past Perfect - Present Imperfect)

Серија слика коју је назвала *Past Perfect - Present Imperfect* се бави мање телом а више доживљајем, инцидентом. Назив серије се односи поново на слојеве боје и наносе тесктуре на слици, који метафорички представљају прошлост и садашњост.

Сированост и директност као лейџа

Сиров и директан приступ сликарству су импертив кандидата. Широки потези и неприсуство потеза четком су јој врло важни. Потез четком увек неутралише, посматрач треба да осети да се слика „десила“ а не да је неко направио. Спонтаност је битна карактеристика кандидатовог сликарства. Из тог разлога слика „не сме“ да се поправља и дорађује – она треба да илуструје тренутак (страст, бес, занос). Ово су емоције које не трају дуго. Десе се у тренутку и постану нешто друго, али нестану у свом сировом облику.

Метафора и симбол (Изузетак)

Слика *Целофан* је изузетак по формалним квалитетима и по називу. Док су остале слике из серије више дескриптивне, ову доживљава симболично. Ако разуме остале слике као метафору и нарацију, *Целофан* је свакако симбол. Такође, ако друге слике посматра као наслеђе Апстрактног експресионизма, *Целофан* је сигурно легат Поп Арта.

Метафора или документ

Ако су „документ“ и „метафора“ постављени на два краја спектра, кандидат размишља где би позиционирала њен рад. Метафору, у визуелном смислу, дефинише као симбол који преноси значење са једне појаве на другу, базирано на сличности или аналогiji између тих појава. Документ је доказ да је нешто постојало или и даље постоји. На спектру између ова два, кандидат би поставила рад три четвртине од документа према метафори.

Димензије радова

После неколико десетина цртежа на малом формату, постало је сувише комфортно; кандидат се навикла на тај формат и савлађивала га је без имало тешкоћа. Тад је одлучила да је време за нови изазов. Сам прелазак са великог на мали формат је велики искорак и изазов, јер око и рука потпуно другачије функционишу на различитим форматима и различитим подлогама.

Експеримент

Неколико пута је споменула реч експеримент. Чудно је да много пре у овом тексту није писала о томе. Експеримент је кључна реч кандидатовог стваралаштва. Највише је радује када се мешањем различитих материјала добију нове текстуре.

Стил и рукопис

Важно је препознати разлику између стила и рукописа. Стил је лоша карактеристика у стваралаштву. Стил је исто што и манир – идеја се подређује формалним карактеристикама (да би се испратио стил). Тако идеја остаје инфериорна, а формални (спољни) квалитети доминирају. Овакво стваралаштво се чита као декоратерство. Конкретније, нема разлике између молера и сликара.

Серија радова

Зашто радове кандидат дефинише као „серију” слика, а не другачије, на који начин одређује његову припадност? У процесу су по неколико слика истовремено. Оне често постану део једне серије, а некада се потпуно разликују. Термин серија је адекватан не само везано за идеју инсталације и посматрања слика, већ је, пре свега, битан за стваралачки процес.

Тело, процес, нарација и објект

Термини тело, процес, нарација и објект су интегрални за уметничку праксу кандидата. Често их користи при описима сопственог приступа уметности, а у реферату настоји да их детаљније појасни, како би што боље образложила значење речи у контексту у ком их користи.

Умешност или случајност

Након интензивног истраживања апстракције, особито нефигуративности, било је време да се опет појави фигура. Наравно, експеримент је и даље кључна реч кандидатовог стваралаштва. У формалном смислу материјали су остали исти (пигменти, вода, алкохол, акрили и насумична прашина). Такође, потез четке и даље није требало да се види на слици, флуидно мешање боја и текстура је начин на који решава површину слике.

Серија слика БОГИЊЕ

Следећа станица су јој поново мали формати. После низа серија великог формата, дошло је време да промени визуру. Пожелела је да се посвети детаљу и да још интензивније пређе са крупног кадра на тотал. Истовремено, било је време да укључи и нове материјале.

Серија слика У ПОВЕРЕЊУ

Логичан наставак серије слика Богиње је серија У поверењу. Заправо, иницијална намера је била да настави са серијом и уради низ мушких божанстава, али је изгубила интерес. Можда ће се некада вратити на серију Богиње, али ова идеја није рефлектовала тренутне аспирације кандидата, па је претпоставка да је ово разлог што је неплански направила сасвим другачији концепт и сасвим ново истраживање. Наравно, истраживање се технички и идејно надовезује на претходна, али носи одређена концептуална одступања.

Закључак

Важност Лепог је било темељ прошлих (пре модернизма) историјских и естетских система. Самим тим, било је очекујуће да ће најснажнији ударци „модерних“ естетских вредности бити упућени баш Лепом. Да бисмо знали да је нешто ново или модерно, морали смо да срушимо Лепо са трона. За авангарду су лепота и традиција скоро синоними, тако да је Лепота непожељна у авангардним стремљењима. Дакле, да би нешто било авангардно, не сме да има никакве везе са традицијом, самим тим ни са Лепотом. У савременој уметности концепт авангарде није релевантан, па самим тим Лепота може да се врати на трон.

5. Остварени резултати и научни допринос

(Конкретно навести допринос научној, стручној или уметничкој области)

Савремено доба се генерално препознаје као постмодерно. Као и у претходним епохама, концепт и квалитет естетике данас, се променио. Савремена естетика више нема ону важност коју је имала у доба модернизма. Присуство и значење естетике се замаглило етичким и социолошким питањима. Такође, да ли се питањем лепоте бавимо у оквирима естетике данас, или тражимо неке друге -логије које ће дефинисати Лепо данас?

Намера је да се утврди и појасни да ли су лепота и естетика у симбиози данас.

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/магистарски рад/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Докторска дисертација - уметнички пројекат урађен је у свему према одобреној пријави; то је оригинално и самостално уметничко истраживање и уметничко дело и стекли су се услови за његову јавну одбрану.

Дати пројекат представља иновативан и савремен приступ истраживању лепоте и естетике. Ово су валидна питања како за уметност уопште тако и за савремену уметност, логично. Лепота и естетика данас су прилично занемарене, зато је ово истраживање својеврсно расветљавање наведених појмова кроз уметничку праксу и смештање истих у савремени контекст.

Место и датум:
Београд, 23. 4. 2015.

Чланови Комисије за оцену кандидата и
теме докторске дисертације

проф. емеритус Милош Шобајић
Факултет за уметност и дизајн,
Београд

доц. др. Александра Арванитидис
Факултет уметности, Универзитет
Приштина

проф. мр. Тијана Фишић
Факултет за уметност и дизајн, Београд